

**PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO:
KRYTERIA I SPOSOBY OCENIANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW W KLASACH I-III**

Oprac. na podstawie następujących dokumentów:

- Rozporządzenie MEN z dnia 23 grudnia 2008r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół,
- Statut Szkoły,
- Regulamin Gimnazjum.

I. Informacje ogólne:

1. Treści edukacyjne są realizowane poprzez:
 - a. lektury i materiał zamieszczony w podręcznikach,
 - b. wybrane filmy,
 - c. zagadnienia teoretyczno-literackie,
 - d. wiadomości z nauki o języku.
2. Ocenie podlegają różne formy aktywności ucznia.
3. Oceny są jawne dla ucznia i jego rodziców.
4. Nie ocenia się ucznia (na jego prośbę) do trzech dni po dłuższej (co najmniej tydzień) usprawiedliwionej nieobecności w szkole.

II. Obszary aktywności podlegające ocenianiu:

Obszar aktywności	Umiejętności wynikające z danego obszaru
czytanie ze zrozumieniem	<ul style="list-style-type: none"> - odbieranie komunikatów pisanych i rozumienie ich treści - czytanie różnych tekstów kultury na poziomie dosłownym i metaforycznym - rozpoznawanie problematyki utworu - selekcjonowanie informacji: przedstawianie najistotniejszych treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście - wyszukiwanie potrzebnych informacji - porządkowanie, odnajdywanie i interpretowanie związków przyczynowo – skutkowych - dostrzeganie kontekstów - interpretowanie różnych tekstów kultury - wnioskowanie na podstawie tekstu - wartościowanie - świadome, odpowiedzialne, selektywne korzystanie z elektronicznych środków przekazywania informacji
czytanie	<ul style="list-style-type: none"> - interpretowanie tekstu poprzez głośne czytanie - czytanie płynne, głośne i wyraziste z właściwym przestankowaniem i akcentowaniem - czytanie przygotowane - czytanie bez przygotowania
znajomość lektur	<ul style="list-style-type: none"> - czytanie lektur - czytanie tekstów zamieszczonych w podręczniku - wykazywanie się znajomością treści oraz zagadnień zawartych w lekturach
słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> - odbieranie komunikatów mówionych oraz nadawanych za pomocą środków audiowizualnych i rozumienie ich treści - śledzenie toku zajęć - odtwarzanie przekazywanych informacji - selekcjonowanie, porządkowanie i zapisywanie usłyszanych treści
pisanie	<ul style="list-style-type: none"> - budowanie wypowiedzi na temat spójnych oraz poprawnych pod względem kompozycyjnym, językowym, interpunkcyjnym, ortograficznym dostosowanych do sytuacji komunikacyjnej - formułowanie, porządkowanie, wartościowanie argumentów uzasadniających stanowisko własne lub cudze - analizowanie, porównywanie, porządkowanie, syntezywanie informacji - wyciąganie wniosków - dokonywanie celowych operacji na tekście - dokonywanie starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze
przestrzeganie zasad ortograficznych	<ul style="list-style-type: none"> - znajomość zasad ortograficznych - stosowanie w praktyce poznanych zasad ortograficznych

	- poprawne pisanie pod względem ortograficznym
mówienie	- formułowanie odpowiedzi ustnych na temat, poprawnych językowo, spójnych i płynnych - uczestniczenie w dyskusji z zachowaniem zasad kultury i etyki językowej - formułowanie kilkudzaniowej wypowiedzi - wyrażanie swojej opinii i jej uzasadnianie
recytacja	- wygłaszanie tekstu z pamięci: wyraźne i wyraziste recytowanie z zachowaniem zasad kultury żywego słowa
przygotowywanie scenicznych prezen-tacji	- wygłaszanie tekstu z pamięci: wyraźne i wyraziste recytowanie z zachowaniem zasad kultury żywego słowa - wcielenie się w rolę - przygotowanie dekoracji, strojów, rekwizytów
znajomość zagadnień z nauki o języku	- znajomość zagadnień teoretycznych - wykorzystywanie w praktyce wiedzy dotyczącej wybranych zagadnień z zakresu nauki o języku
rysunkowe konkretyzacje utworów literackich	- tworzenie ilustracji do utworów odzwierciedlających informacje podane w tekstach - dbałość o estetykę i oryginalność wykonanych prac plastycznych
wykonywanie określonych projektów	- realizowanie samodzielnie lub w zespole projektów związanych z określonym zagadnieniem - dbałość o estetykę i oryginalność realizowanego projektu - stosowanie różnorodnych technik i technologii - prezentowanie wykonanego projektu
realizacja zadań w grupie	- realizowanie w grupie określonych zadań - prezentowanie efektów pracy w grupie
samokształcenie	- branie udziału w konkursach - angażowanie się w przygotowywanie akademii - samodzielne docieranie do informacji

III. Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności:

Obszar aktywności	Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności
czytanie ze zrozumieniem	- samodzielna praca z tekstem czytany sprawdzająca umiejętność wyszukiwania informacji i rozumienia tekstu na poziomie dosłownym - testy sprawdzające umiejętność czytania różnych tekstów kultury na poziomie dosłownym i metaforycznym oraz dostrzegania wpisanych w nie wartości - testy, sprawdziany, polecenia badające umiejętność określania problematyki utworu, dostrzegania i interpretowania związków przyczynowo–skutkowych, budowania planu wydarzeń, odnajdywania kontekstów, tworzenia wniosków
czytanie	- czytanie tekstów literackich poznawanych na lekcjach: czytanie przygotowane oraz czytanie bez przygotowania
znajomość lektur	- zadania z lektury - testy ze znajomości treści lektur oraz tekstów zamieszczonych w podręczniku
pisanie	- dłuższe formy wypowiedzi - krótkie formy wypowiedzi - odpowiedzi na pytania nauczyciela lub polecenia znajdujące się w podręczniku - zadania z lektury - sprawdziany obejmujące większą partię poznanego materiału - kartkówki
przestrzeganie zasad ortograficznych	- dyktanda i ćwiczenia ortograficzne
mówienie	- odpowiedź ustna - kilkudzaniowa wypowiedź
recytacja	- recytacja
przygotowywanie scenicznych prezen-tacji	- inscenizacja

znajomość zagadnień z nauki o języku	- ćwiczenia z nauki o języku - sprawdziany z nauki o języku - kartkówki
rysunkowe konkretyzacje utworów literackich	- przykład intersemiotyczny
wykonywanie określonych projektów	- projekty
realizacja zadań w grupie	- efekty pracy w grupie
samokształcenie	- konkursy - referaty - prezentacje

IV. Zasady oceniania:

1. Odpowiedzi ustne są oceniane według kryteriów oceny ustnej:

a. uczniowie w normie intelektualnej:

Ocena celująca:

- pełna i bezbłędna odpowiedź zawierająca treści pozaprogramowe precyzyjnie odpowiadająca tematowi,
- trójdzielna i spójna kompozycja, brak przestoju,
- samodzielne i dojrzałe argumentowanie, wnioskowanie, ocena,
- styl wypowiedzi swobodny, bogate słownictwo, wysoka sprawność językowa,
- odwołanie się do kontekstów kulturowych, filozoficznych, artystycznych, historycznych,
- używanie cytatów.

Ocena bardzo dobry:

- pełna i bezbłędna odpowiedź precyzyjnie odpowiadająca tematowi,
- trójdzielna i spójna kompozycja, niewielkie i nieliczne przestoje,
- samodzielne i dojrzałe argumentowanie, wnioskowanie, ocena,
- styl wypowiedzi swobodny, bogate słownictwo, wysoka sprawność językowa,

Ocena dobry:

- odpowiedź z niewielkimi dopuszczalnymi błędami rzeczowymi merytorycznymi,
- kompozycja spójna, zdarzają się przestoje,
- poprawna interpretacja, widoczna próba formułowania samodzielnych wniosków, argumentów i ocen,
- styl poprawny, dopuszczalne drobne błędy językowe.

Ocena dostateczny:

- odpowiedź w większej części zgodna z tematem, dopuszczalne niewielkie błędy rzeczowe,
- zakłócenia w kompozycji i spójności wypowiedzi, , liczne przestoje,
- uproszczenia interpretacyjne, odtwórcze myślenie i wnioskowanie, próba argumentacji,
- styl poprawny, dopuszczalne drobne błędy językowe.

Ocena dopuszczający:

- odpowiedź niepełna, uproszczona, ograniczona do bardzo ogólnych wiadomości,
- brak spójności, prób uporządkowania materiału, chaotyczność, bardzo duże i liczne przestoje,
- język komunikatywny, błędy językowe, ubogie słownictwo.

Ocena niedostateczny:

- brak odpowiedzi (nieznajomość treści programowych) lub odpowiedź nie na temat,
- odpowiedź poniżej wymogów określonych na ocenę dopuszczającą.

b. uczniowie posiadający orzeczenia o upośledzeniu w stopniu lekkim:

Ocena celująca:

- pełna i samodzielna odpowiedź zgodna z tematem,
- trójdzielna i spójna kompozycja,
- samodzielne argumentowanie, wnioskowanie, ocena,
- styl wypowiedzi swobodny, bogate słownictwo, brak rażących błędów językowych.

Ocena bardzo dobry:

- samodzielna odpowiedź zgodna z tematem,

- uporządkowana i spójna kompozycja, niewielkie przestoje,
- widoczna próba samodzielnego argumentowania, wnioskowania, formułowania ocen,
- styl wypowiedzi swobodny, zróżnicowane słownictwo, drobne błędy językowe.

Ocena dobry:

- odpowiedź z błędami merytorycznymi (widoczny niewielki brak związku prezentowanych wiadomości z tematem wypowiedzi), ale w większości formułowana samodzielnie z niewielką pomocą nauczyciela stosującego pytania naprowadzające,
- kompozycja spójna, zdarzają się przestoje,
- widoczna próba formułowania własnych sądów, wniosków i argumentów,
- styl poprawny, dopuszczalne błędy językowe.

Ocena dostateczny:

- powierzchowna odpowiedź kierowana dodatkowymi pytaniami nauczyciela (pytanie, dłuższa częśćka stanowiąca odpowiedź), ale w większej części zgodna z tematem, dopuszczalne błędy rzeczowe,
- duże zakłócenia w kompozycji i spójności wypowiedzi, materiał słabo uporządkowany, liczne przestoje,
- brak formułowania własnych sądów, wniosków, niewiele argumentów,
- styl ogólnie poprawny, dopuszczalne błędy językowe.

Ocena dopuszczający:

- odpowiedź kierowana dodatkowymi naprowadzającymi pytaniami nauczyciela (pytanie, odpowiedź; pytanie, odpowiedź) ograniczona do bardzo ogólnych wiadomości,
- brak spójności, chaotyczność, bardzo duże i liczne przestoje,
- brak wniosków, argumentacji,
- język komunikatywny, liczne błędy językowe, ubogie słownictwo.

Ocena niedostateczny:

- brak odpowiedzi (nieznajomość treści programowych) lub odpowiedź nie na temat,
- odpowiedź poniżej wymogów określonych na ocenę dopuszczającą.

Odpowiedzi ustne z literatury obejmują materiał trzech ostatnich lekcji, w przypadku lektury – z całości, odpowiedzi z nauki o języku dotyczą całości omawianego (powtarzanego) działu.

Uczeń, który otrzymał ocenę niedostateczną z odpowiedzi ustnej może ją poprawić na warunkach uzgodnionych z nauczycielem.

2. Pisemne prace domowe:

- dłuższe i krótkie formy wypowiedzi mogą być oceniane kryterialnie
Nauczyciel na bieżąco podaje kryteria oceny danej formy wypowiedzi.
- wybrane formy prac mogą być oceniane w skali punktowej na warunkach uzgodnionych z nauczycielem.

Uczeń jest zobowiązany oddać każdą pracę domową w wyznaczonym terminie. Sposób zgłoszenia braku zadania i jego poprawa jest uzgadniana z nauczycielem uczącym. Brak zeszytu lub ćwiczeń jest równoznaczny z brakiem zadania.

3. Prace klasowe:

- prace pisemne oceniane w systemie punktowym otrzymują oceny:
 - celującą, gdy wykonane są zadania na ocenę bardzo dobrą oraz dodatkowe,
 - bardzo dobrą: 93 -100% liczby punktów,
 - dobrą: 71 – 92% liczby punktów,
 - dostateczną: 51 – 70% liczby punktów,
 - dopuszczającą: 45 – 50% liczby punktów,
 - niedostateczną: 0 – 44% liczby punktów.

- dłuższe i krótkie formy wypowiedzi mogą być oceniane kryterialnie
Nauczyciel na bieżąco podaje kryteria oceny danej formy wypowiedzi.

- dyktanda uczniów bez dysfunkcji są oceniane następująco:

- 0 błędów ortograficznych – bardzo dobry,
- 1 błąd ortograficzny – bardzo dobry z minusem,
- 2 błędy – dobry,
- 3 błędy – dobry z minusem,
- 4 błędy – dostateczny,
- 5 błędów – dopuszczający,
- 6 błędów – niedostateczny.

d. dyktanda uczniów z dysfunkcjami są oceniane następująco:

- 1 błąd ortograficzny – bardzo dobry,
- 2 błędy – bardzo dobry z minusem,
- 3 błędy – dobry,
- 4 błędy – dobry z minusem,
- 5 błędów – dostateczny,
- 6 błędów – dostateczny z minusem,
- 7 błędów – dopuszczający,
- 8 błędów – niedostateczny.

e. testy kompetencji są oceniane według klucza odpowiedzi do danego tekstu

Uzyskane punkty przeliczane są na oceny.

f. kartkówki obejmują materiał maksymalnie z trzech ostatnich lekcji. Uczniowie nieobecni na kartkówkach piszą je w terminie uzgodnionym z nauczycielem.

Terminy wypracowań, sprawdzianów, testów kompetencji, dyktand, zadań ze znajomości lektury są ustalane z uczniami z tygodniowym wyprzedzeniem – nauczyciel podaje zakres materiału i formę prac. Terminy kartkówek nie są podawane uczniom. Kryteria ocen z prac pisemnych są podawane uczniom na bieżąco.

Uczeń może poprawić ocenę z pracy klasowej na zasadach i w terminie uzgodnionym z nauczycielem.

Uczeń, który jest nieobecny pisze pracę w terminie wyznaczonym przez nauczyciela.

Prace klasowe przechowywane są w szkole do końca roku szkolnego. Rodzice mają prawo do wglądu w nie.

4. Recytacja:

Ocenie podlegają:

- opanowanie pamięciowe tekstu,
- właściwe tempo mówienia dostosowane do sytuacji ukazanej w tekście uwzględniające zasady organizacji tekstu
- wyraźne mówienie
- interpretacja

Uczeń przygotowuje recytację przynajmniej raz w semestrze.

Nieprzygotowanie recytacji w wyznaczonym terminie powoduje wpisanie oceny niedostatecznej, którą można poprawić w terminie wskazanym przez nauczyciela. Kryteria oceny podaje każdorazowo nauczyciel przed recytacją.

5. Inscenizacja:

Ocenie podlegają:

- opanowanie pamięciowe tekstu,
- właściwe tempo mówienia dostosowane do sytuacji ukazanej w tekście uwzględniające zasady organizacji tekstu
- wyraźne mówienie
- interpretacja
- gest i ruch sceniczny,
- dekoracje, stroje, rekwizyty.

Uczeń przygotowuje inscenizację w zależności od omawianych treści, nie częściej niż jeden raz w roku.

6. Przekład intersemiotyczny:

Ocenie podlegają:

- zgodność pracy z tekstem,
- oryginalność wyrażonej treści,
- estetyka wykonania,

Uczeń przygotowuje przekład intersemiotyczny w szkole lub w domu w zależności od omawianych treści.

7. Projekty:

Ocenie podlegają:

- zgodność projektu z tematem,
- oryginalność wyrażonej treści,
- oryginalność zastosowanej techniki (technologii),
- estetyka wykonania,
- prezentacja.

Kryteria oceny podaje każdorazowo nauczyciel przed przygotowaniem i prezentacją projektu.

8. Praca w grupie jest oceniana przez nauczyciela w sposób uzgodniony z uczniami.

9. Czytanie przygotowane oraz czytanie bez przygotowania:

Ocenie podlegają:

- czytanie płynne, wyraźne i wyraziste,
- właściwe przestankowanie,
- właściwe akcentowanie i interpretowanie.

Kryteria oceny podaje każdorazowo nauczyciel przed czytaniem.

10. Aktywność pozalekcyjna jest oceniana następująco:

- zakwalifikowanie do rejonowego etapu w konkursie z języka polskiego – częściowa ocena celująca,
- laureaci (I, II, III miejsce) konkursów szkolnych, pozaszkolnych i międzyszkolnych – częściowa ocena celująca,
- inne prace samodzielnie wykonane przez ucznia, o twórczym charakterze – częściowa ocena celująca.

V. Sposób zgłaszania nieprzygotowania do lekcji:

- uczeń ma prawo do jednokrotnego w semestrze zgłoszenia nieprzygotowania (np.) do lekcji bez negatywnych konsekwencji. Nieprzygotowanie to nie może obejmować recytacji i braku zadania,
- uczeń nieprzygotowanie zgłasza nauczycielowi przed lekcją
- uczniowie nie mogą korzystać z np. w przypadku, gdy lekcja powtórzeniowa lub praca klasowa została zapowiedziana,
- po tygodniowej lub dłuższej usprawiedliwionej nieobecności w szkole uczeń ma prawo zgłosić nauczycielowi nieprzygotowanie, nie tracąc przy tym np.

VI. Sposób ustalania oceny śródrocznej/końcoworocznej (końcowej):

1. Ocena śródroczna/roczna (końcowa) jest wystawiana na podstawie ocen z oceniania bieżącego
2. Ocena śródroczna/roczna (końcowa) nie jest średnią arytmetyczną ocen częściowych.
3. Przy ustalaniu oceny rocznej (końcowej) uwzględnia się ocenę za pierwszy okres.
4. Poprawa oceny śródrocznej/krocznej (końcowej) następuje zgodnie z warunkami określonymi w Statucie Szkoły.
5. Uczeń, który opuścił więcej niż 50% lekcji może nie być klasyfikowany z przedmiotu.
6. Ocenę śródroczną/roczną (końcową) wystawia się na podstawie kryteriów wymagań na poszczególne oceny w klasach I-III.

Klasa pierwsza:

**Aby uczeń otrzymał ocenę wyższą, musi obok wymagań na daną ocenę opanować wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę niższą.*

DOPUSZCZAJĄCY

- przygotowuje się do lekcji, uzupełnia braki wynikające z absencji
- wypowiada się ustnie na temat sytuacji życiowych, zainteresowań, tekstów kultury z pomocą nauczyciela
- redaguje wypowiedzi pisemne na temat, poprawne formalnie, dostosowane do adresata (dotyczy form wypowiedzi omawianych na lekcji), stara się nie powtarzać wyrazów w bliskim sąsiedztwie, błędy poprawia z pomocą nauczyciela
- śledzi tok lekcji oraz wypowiedzi innych w różnych sytuacjach dydaktycznych (np. wycieczka, muzeum, teatr, film, praca w grupach)
- podejmuje próby uczestniczenia w dyskusji
- stosuje zasady etykiety językowej
- wygłasza z pamięci wskazane fragmenty tekstów
- czyta na poziomie umożliwiającym dosłowne zrozumienie treści różnych tekstów kultury, potrafi odpowiedzieć na pytania dotyczące tekstu
- zna treść lektur (w przypadku obszernych tekstów fragmenty zleczone przez nauczyciela), odczytując sens utworu, dostrzega podstawowe wartości takie jak: np. przyjaźń, wierność, patriotyzm
- odróżnia prawdę od fikcji, kłamstwo od fikcji, prozę od wiersza, teksty dramatyczne od epickich i lirycznych
- odróżnia fakty od opinii
- rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową
- rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu
- odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu
- wskazuje epitet, porównanie
- posługuje się spisem treści
- buduje zdania, wypowiedzi ustne i pisemne komunikatywne pod względem językowym, błędy poprawia z pomocą nauczyciela

- rozpoznaje części mowy, potrafi uzupełnić zdania wskazanymi częściami mowy
- określa niektóre formy czasownika (tryb, czas, osobę, liczbę, rodzaj, stronę, aspekt), odróżnia formy osobowe i nieosobowe, (bezokoliczniki, formy zakończone na -no, -to)
- określa formy rzeczownika i przymiotnika (przypadek, liczbę, rodzaj)
- odmienia rzeczownik przez przypadki
- stopniuje przymiotnik i przysłówki
- zastępuje inne części mowy odpowiednimi zaimkami
- poprawnie używa liczebników w datach
- łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą podanych spójników
- rozróżnia zdanie, równoważnik zdania, zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, złożone
- rozróżnia zdania ze względu na cel wypowiedzi (oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe)
- rozpoznaje części zdania (podmiot, orzeczenie, przydawkę, dopełnienie, okolicznik)
- dostrzega logiczne powiązania między wyrazami w zdaniu
- wyróżnia wyraz określający i określany
- rozróżnia związek główny i poboczny
- wykonuje wykres zdania, wpisując poszczególne wyrazy w schemat
- zna podstawowe zasady ortograficzne i interpunkcyjne

DOSTATECZNY

- wypowiadając się ustnie i pisemnie, podejmuje temat, próbując posługiwać się podstawowymi pojęciami i terminami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych
- tworzy spójne pod względem logicznym i składniowym wypowiedzi ustne oraz pisemne (poznawane na lekcjach), zna zasady organizacji tekstu
- w wypowiedzi ustnej rzadko korzysta z pomocy nauczyciela
- włącza się do rozmowy, dyskusji, potrafi zrelacjonować ich sens
- rozumie poznane na lekcji pojęcia i terminy
- wygłasza bezbłędnie z pamięci wskazane fragmenty poezji i prozy
- zna treść obowiązujących lektur oraz dostrzega związek omawianych utworów z biografiami twórców i czasem historycznym
- czyta na poziomie dosłownym i przenośnym
- samodzielnie wyszukuje elementy świata przedstawionego oraz potrzebne informacje
- określa nadawcę i adresata wypowiedzi, osobę mówiącą w wierszu
- wskazuje w utworze środki stylistyczne z zakresu słownictwa, składni i fonetyki (poznawane na lekcjach)
- odnajduje środki wyrazu charakterystyczne dla różnych tekstów kultury
- samodzielnie korzysta z różnych źródeł informacji
- czerpie dodatkowe informacje z przypisu
- redaguje notatkę
- poprawia popełnione błędy językowe, interpunkcyjne i ortograficzne po wskazaniu ich przez nauczyciela
- rozpoznaje i tworzy poprawne formy odmiennej części mowy, podaje przykłady nieodmiennych części mowy
- tworzy różne formy czasowników
- przekształca stronę czynną w bierną i odwrotnie
- rozpoznaje tematy oboczne, wskazuje i nazywa oboczności
- rozróżnia i nazywa stopniowanie proste, opisowe i nieregularne przymiotników i przysłówków
- rozróżnia liczebniki główne, porządkowe, zbiorowe, ułamkowe i nieokreślone
- rozróżnia zaimki rzeczowne, przymiotne, liczebne i przysłówne
- poprawnie łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą różnych spójników
- posługuje się różnymi rodzajami wypowiedzi pojedynczych w zależności od intencji, z jaką przekazuje komunikat
- przekształca zdanie nierozwinięte w rozwinięte i odwrotnie
- przekształca zdanie w równoważnik zdania i odwrotnie
- układa plan wydarzeń w formie zdań i równoważników zdań
- rozpoznaje zamierzony przez nadawcę cel wypowiedzi
- rozróżnia orzeczenie czasownikowe i imienne
- rozróżnia podmiot gramatyczny, logiczny, domyślny i szeregowy
- rozróżnia zdanie bezpodmiotowe
- rozróżnia przydawkę przymiotną, rzeczowną, liczebną i przyimkową
- rozróżnia okolicznik miejsca, czasu, celu, przyczyny, sposobu, przyzwolenia i warunku
- rozwija treść zdań, stosując przydawkę, dopełnienie, okolicznik
- poprawnie łączy wyrazy w związku
- wykonuje wykresy prostych zdań pojedynczych, nazywa części zdania
- zna zasady interpunkcyjne i stara się je stosować
- potrafi stosować podstawowe zasady ortografii

DOBRY

- wypowiada się samodzielnie ustnie i pisemnie logicznie i spójnie, posługując się podstawowymi pojęciami, terminami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych
- śledzi tok dyskusji, interesuje się wypowiedziami innych, przedstawia swój punkt widzenia
- dokonuje próby głosowej interpretacji tekstu wygłaszanego z pamięci
- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji
- dokładnie zna treść lektur oraz informacje o autorach (wskazanych przez nauczyciela)
- opowiada treść utworu
- potrafi określić problematykę tekstu, scharakteryzować świat przedstawiony, wyjaśnić motywy postępowania bohaterów, ocenić ich zachowania i postawy, nazwać wartości, wyszukać argumenty do uzasadnienia swojej opinii
- znajduje w tekstach kultury, w tym współczesnej kultury popularnej (filmach, komiksach, piosenkach), nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych, wskazuje przykłady mieszania gatunków
- wyszukuje biograficzne i historyczne aluzje
- wskazuje funkcję użytych w utworze środków stylistycznych takich jak: epitet, porównanie, przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy, personifikacja
- redaguje notatkę zawierającą istotne informacje wskazane w temacie zajęć, poleceniu nauczyciela
- buduje wypowiedzi ustne i pisemne, które mogą zawierać nieliczne błędy językowe, ortograficzne, interpunkcyjne
- rozpoznaje, tworzy i stosuje poprawne formy odmiennej części mowy
- rozróżnia czasowniki przechodnie i nieprzechodnie
- stosuje różne formy czasowników w zależności od formy wypowiedzi
- poprawnie używa czasowników o nieregularnej odmianie i rzeczowników o nietypowej odmianie
- odmienia zaimki i liczebniki
- zna zasady użycia długich i krótkich form zaimków
- przekształca wypowiedzenia różnego typu, stosując zamiennie spójniki
- przekształca tekst, modyfikując jego znaczenie poprzez użycie właściwej partykuły, wykorzystuje wykrzyknik
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych posługuje się różnymi rodzajami wypowiedzeń
- dostrzega stylistyczną funkcję równoważników zdań
- rozróżnia orzeczenie z czasownikiem modalnym, niefleksyjnym, wyrażone frazeologizmem
- poprawnie stosuje różne rodzaje podmiotów, orzeczeń, okoliczników, przydawek, dopełnienie
- przekształca zdanie bezpodmiotowe na zdania o tej samej treści z podmiotem gramatycznym
- dokonuje przekształceń składniowych
- przedstawia związki wyrazów na wykresie, nazywa części zdania, podając typ orzeczenia, podmiotu, przydawki i okolicznika
- na ogół prawidłowo stosuje zasady interpunkcji
- potrafi uzasadnić pisownię wyrazów

BARDZO DOBRY

- podejmuje temat w wypowiedziach ustnych i pisemnych logicznych, spójnych i uporządkowanych, odwołując się do niektórych kontekstów: np. biograficznych, historycznych, filozoficznych, religijnych, literackich, plastycznych, muzycznych, regionalnych, wykorzystuje pojęcia, terminy, cytaty
- przygotowuje referaty
- uczestniczy w dyskusji, potrafi polemizować z poglądami innych, udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód
- interpretuje głosowo tekst wypowiedziany z pamięci
- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego
- zna problematykę lektur oraz informacje o ich autorach
- barwnie opowiada treść utworu
- czyta regularnie, wykorzystując lektury w wypowiedziach ustnych i pisemnych
- czyta krytycznie (wartościuje, rozpoznaje perswazję, manipulację, ewentualne przejawy agresji, nawiązania) i świadomie (przynależność rodzajowa, gatunkowa) różne teksty kultury
- rozpoznaje intencję wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację)
- omawia funkcję użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa, składni i fonetyki (poznawanych na lekcjach)
- redaguje samodzielnie twórczą formalnie notatkę
- świadomie wykorzystuje wiedzę językową w tworzeniu wypowiedzi ustnych i pisemnych, rzadko pojawiające się błędy poprawia samodzielnie
- celowo stosuje różne tryby i strony czasowników w wypowiedziach ustnych i pisemnych
- wyjaśnia na czym polegają osobliwości w odmianie rzeczowników i czasowników
- stosuje odpowiednie stopnie przymiotników i przysłówków ze względu na przekazywaną treść i intencję wypowiedzi
- poprawnie stosuje liczebniki zbiorowe
- świadomie używa zaimków we własnych tekstach w celu usunięcia zbędnych powtórzeń wyrazowych
- prawidłowo używa spójników w celu osiągnięcia spójności i stosuje się do zasad interpunkcji
- celowo stosuje w wypowiedziach wykrzyknik i partykułę w zależności od intencji
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych celowo posługuje się różnymi rodzajami wypowiedzeń w zależności od intencji, świadomie stosuje równoważnik zdania, aby przekazać informację skrótową

- rozróżnia dopełnienie bliższe i dalsze
- tworzy związki frazeologiczne z użyciem przydawek i okoliczników
- samodzielnie dokonuje analizy logicznej zdania, poprawnie nazywa części zdania, uwzględniając różne rodzaje podmiotu, orzeczenia, przydawki i okolicznika
- rozróżnia związek zgody, rządu i przynależności
- stosuje poprawny zapis ortograficzny
- stosuje poprawną interpunkcję

CELUJĄCY

- opanował całość wiedzy programowej i nabył wymagane umiejętności
- samodzielnie poznaje pozaprogramowe teksty kultury /literatura piękna, popularnonaukowa, malarstwo, film, teatr, muzyka, itp. i wykorzystuje je w wypowiedziach ustnych i pisemnych, jego wypowiedzi są zgodne z regułami systemu języka, dojrzałe, oryginalne
- śledzi aktualne wydarzenia kulturalne, dokumentuje je, prezentuje w klasie i w szkole
- podejmuje samodzielne próby tworzenia utworów literackich
- poszerza swoją wiedzę poprzez udział w Małopolskim Konkursie z Języka Polskiego dla gimnazjalistów lub innych konkursach proponowanych przez nauczyciela, osiągając wysokie wyniki
- realizuje samodzielnie lub w zespole projekt związany z określonym zagadnieniem, wykazując się oryginalnością i stosowaniem różnorodnych technik

Klasa druga:

**Aby uczeń otrzymał ocenę wyższą, musi obok wymagań na daną ocenę opanować wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę niższą.*

DOPUSZCZAJĄCY

- przygotowuje się do lekcji, uzupełnia braki wynikające z absencji
- wypowiada się ustnie na temat sytuacji życiowych, zainteresowań, tekstów kultury z pomocą nauczyciela
- redaguje wypowiedzi pisemne na temat, poprawne formalnie, dostosowane do adresata (dotyczy form wypowiedzi omawianych na lekcjach w klasach I-II), błędy poprawia przy pomocy nauczyciela
- śledzi tok lekcji oraz wypowiedzi innych w różnych sytuacjach dydaktycznych (wycieczka, muzeum, teatr, film, praca w grupach)
- podejmuje próby uczestniczenia w dyskusji
- stosuje zasady etykiety językowej
- wygłasza z pamięci fragmenty tekstu
- czyta na poziomie umożliwiającym dosłowne zrozumienie treści różnych tekstów kultury, potrafi odpowiedzieć na pytania dotyczące tekstu
- zna treść lektur (w przypadku obszernych tekstów dłuższe fragmenty zlecone przez nauczyciela), dostrzega podstawowe wartości takie jak: przyjaźń, wierność, patriotyzm
- odróżnia prawdę od fikcji, kłamstwo od fikcji, prozę od wiersza, teksty dramatyczne od epickich i lirycznych
- odróżnia fakty od opinii
- rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową
- wskazuje epitet, porównanie, personifikację
- posługuje się spisem treści
- buduje zdania, wypowiedzi ustne i pisemne komunikatywne pod względem językowym, błędy poprawia z pomocą nauczyciela
- rozpoznaje części mowy
- odróżnia i nazywa nieosobowe formy czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na: -no, -to)
- próbuje rozróżniać imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe
- rozróżnia wypowiedzenia (zdanie, równoważnik zdania, zdanie pojedyncze, zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie
- tworzy zdanie złożone ze zdania pojedynczego
- rozpoznaje części zdania (szczególnie orzeczenie)
- układa zdanie złożone współrzędnie
- umie postawić pytanie o zdanie podrzędne
- rozpoznaje zdanie złożone z podrzędnym okolicznikowym, przydawkowym, dopełnieniowym
- uzupełnia zdanie złożone zdaniem podrzędnym wskazanym odpowiednim pytaniem
- zna pojęcia: wyraz podstawowy, wyraz pochodny, podstawa słowotwórcza, formant
- tworzy wyrazy pochodne od podstawowych poprzez dodawanie przedrostków i przyrostków
- dzieli wyraz na podstawę słowotwórczą i formant
- rozumie pojęcia: rodzina wyrazów
- potrafi utworzyć wyrazy pokrewne do podanego wyrazu
- zna podstawowe zasady ortograficzne i interpunkcyjne

DOSTATECZNY

- wypowiadając się ustnie i pisemnie, podejmuje temat, próbując posługiwać się podstawowymi pojęciami i terminami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych
- tworzy spójne pod względem logicznym i składniowym wypowiedzi ustne oraz pisemne (poznawane na lekcjach w klasach I-II), zna zasady organizacji tekstu
- w wypowiedzi ustnej rzadko korzysta z pomocy nauczyciela
- włącza się do rozmowy, dyskusji
- rozumie poznane na lekcji pojęcia i terminy
- wygłasza bezbłędnie z pamięci wskazane fragmenty tekstu
- zna treść obowiązujących lektur oraz dostrzega związek omawianych utworów z biografiami twórców - czyta na poziomie dosłownym i przenośnym
- samodzielnie wyszukuje elementy świata przedstawionego oraz potrzebne informacje
- określa nadawcę i adresata wypowiedzi, osobę mówiącą w wierszu
- wskazuje w utworze niektóre środki stylistyczne
- odnajduje środki wyrazu charakterystyczne dla różnych tekstów kultury
- samodzielnie korzysta z różnych źródeł informacji
- czerpie dodatkowe informacje z przypisu
- redaguje notatkę
- poprawia popełnione błędy językowe, interpunkcyjne i ortograficzne po wskazaniu ich przez nauczyciela
- rozpoznaje i tworzy części mowy oraz określa niektóre ich formy
- przekształca zdanie z nieosobową formą czasownika na zdanie z osobową formą czasownika i odwrotnie
- poprawnie tworzy imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe
- wyróżnia imiesłowy przymiotnikowe czynne i biernie oraz imiesłowy przysłówkowe współczesne i uprzednie
- rozpoznaje wypowiedzenia (równoważnik zdania, zdanie bezpodmiotowe, zdanie pojedyncze, zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie, zdanie złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania), zna zasady interpunkcyjne i stara się je stosować
- rozpoznaje zdania współrzędne łączne, rozłączne, przeciwstawne oraz wynikowe
- rozpoznaje zdania złożone z podrzędnym przydawkowym, dopełnieniowym i okolicznikowym
- z pomocą nauczyciela potrafi rozpoznać zdanie złożone z podrzędnym orzecznikowym i podmiotowym
- układa zdania z podrzędnym przydawkowym, dopełnieniowym, okolicznikowym
- przekształca zdania złożone współrzędnie oraz podrzędnie w zdania złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania
- tworzy wyrazy pochodne, dokonuje analizy słowotwórczej wyrazu, znajduje niektóre oboczności
- odróżnia wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo
- potrafi zakwalifikować wyraz do niektórych kategorii znaczeniowych
- rozróżnia wyrazy pokrewne i bliskoznaczne
- umie zaklasyfikować wyrazy do rodziny wyrazów
- potrafi stosować podstawowe zasady ortografii

DOBRY

- wypowiada się samodzielnie ustnie i pisemnie logicznie i spójnie, posługując się podstawowymi pojęciami, terminami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych
- śledzi tok dyskusji, przedstawia swój punkt widzenia
- dokonuje próby głosowej interpretacji tekstu wygłaszanego z pamięci
- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji
- dokładnie zna problematykę lektur oraz informacje o autorach (wskazanych przez nauczyciela)
- opowiada treść utworu
- potrafi określić problematykę tekstu, scharakteryzować świat przedstawiony, wyjaśnić motywy postępowania bohaterów, ocenić ich zachowania i postawy, nazwać wartości, wyszukać argumenty do uzasadnienia swojej opinii
- znajduje w tekstach kultury, w tym współczesnej kultury popularnej (filmach, komiksach, piosenkach), nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych, wskazuje przykłady mieszania gatunków
- wyszukuje biograficzne i historyczne aluzje
- wskazuje funkcję użytych w utworze środków stylistycznych takich jak: epitet, porównanie, przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy, pytanie retoryczne, apostrofa, personifikacja
- redaguje notatkę zawierającą istotne informacje wskazane w temacie zajęć, poleceniu nauczyciela
- buduje wypowiedzi, które mogą zawierać nieliczne błędy językowe, ortograficzne, interpunkcyjne
- rozpoznaje, tworzy i poprawnie stosuje części mowy oraz określa ich funkcję w zdaniu
- stosuje różne formy czasowników: forma osobowa, bezokoliczniki, formy zakończone na: -no, -to, konstrukcje z *się*
- poprawnie stosuje nieregularne formy czasowników
- poprawnie rozróżnia imiesłowy przymiotnikowe oraz przysłówkowe, określa ich funkcję w zdaniu
- poprawnie stosuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe w celu osiągnięcia większej spójności tekstu
- rozpoznaje, tworzy i poprawnie stosuje części zdania
- rozpoznaje, tworzy i przekształca wypowiedzenia (równoważnik zdania, zdanie bezpodmiotowe, zdanie pojedyncze, zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie, zdanie złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania), na ogół stosuje właściwą interpunkcję
- przedstawia graficznie różne rodzaje zdań złożonych współrzędnie

- przekształca zdania pojedyncze w złożone z podrzędnym i odwrotnie
- sporządza wykresy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie
- znajduje i poprawia błędy składniowe w konstrukcjach z imiesłowowym równoważnikiem zdania, wyjaśnia na czym one polegają (zgodność podmiotu, relacja czasowa)
- tworzy wyrazy pochodne od podstawowych poprzez użycie różnych formantów
- nazywa formanty słowotwórcze
- wskazuje oboczności w podstawie słowotwórczej
- poprawnie tworzy wyrazy pochodne należące do wskazanej kategorii znaczeniowej
- rozróżnia wyrazy złożone
- poprawnie używa w wypowiedziach skrótów i skrótowców
- na ogół prawidłowo stosuje zasady interpunkcji
- potrafi uzasadnić pisownię wyrazów

BARDZO DOBRY

- podejmuje temat w wypowiedziach ustnych i pisemnych logicznych, spójnych i uporządkowanych, odwołując się do kontekstów: np. biograficznych, historycznych, filozoficznych, religijnych, literackich, plastycznych, muzycznych, regionalnych, wykorzystuje pojęcia, terminy, cytaty
- przygotowuje i prezentuje referaty
- uczestniczy w dyskusji, potrafi polemizować z poglądami innych, udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód
- interpretuje głosowo tekst wypowiadany z pamięci
- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego
- zna szczegółowo problematykę lektur oraz informacje o ich autorach
- barwnie opowiada treść utworu
- czyta regularnie lektury, wykorzystując je w wypowiedziach ustnych i pisemnych
- czyta krytycznie (wartościuje, rozpoznaje perswazję, manipulację, ewentualne przejawy agresji, nawiązania) i świadomie (przynależność rodzajowa, gatunkowa) różne teksty kultury
- rozpoznaje intencję wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację)
- omawia funkcję użytych w utworze środków stylistycznych
- redaguje samodzielnie twórczą formalnie notatkę
- świadomie wykorzystuje wiedzę językową w tworzeniu wypowiedzi ustnych i pisemnych, rzadko pojawiające się błędy poprawia samodzielnie
- próbuje tworzyć przypisy
- celowo stosuje różne formy czasowników w zależności od formy wypowiedzi
- celowo i poprawnie stosuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe w celu osiągnięcia większej spójności tekstu
- świadomie i celowo posługuje się różnymi rodzajami zdań złożonych współrzędnie
- poprawnie rozpoznaje, tworzy i przekształca zdania złożone podrzędnie
- świadomie i celowo stosuje w wypowiedziach zdanie złożone podrzędnie i konstrukcje z imiesłowowym równoważnikiem zdania
- wykorzystuje wiedzę o składni w prawidłowym stosowaniu reguł interpunkcyjnych
- układa zdania do wykresów
- tworzy wyrazy pochodne z użyciem różnych formantów, dążąc do bogactwa wypowiedzi
- wyjaśnia zależność między budową wyrazu a jego przynależnością do kategorii znaczeniowej
- samodzielnie tworzy wykres rodziny wyrazów
- ocenia przydatność skrótów i skrótowców
- stosuje poprawny zapis ortograficzny

CELUJĄCY

- opanował całość wiedzy programowej i nabył wymagane umiejętności
- samodzielnie poznaje pozaprogramowe teksty kultury /literatura piękna, popularnonaukowa, malarstwo, film, teatr, muzyka, itp. i wykorzystuje je w wypowiedziach ustnych i pisemnych, jego wypowiedzi są zgodne z regułami systemu języka, dojrzałe, oryginalne
- śledzi aktualne wydarzenia kulturalne, dokumentuje je, prezentuje w klasie i w szkole
- podejmuje samodzielne próby tworzenia utworów literackich
- poszerza swoją wiedzę poprzez udział w Małopolskim Konkursie z Języka Polskiego dla gimnazjalistów lub innych konkursach proponowanych przez nauczyciela, osiągając wysokie wyniki
- realizuje samodzielnie lub w zespole projekt związany z określonym zagadnieniem, wykazując się oryginalnością i stosowaniem różnorodnych technik

Klasa trzecia:

**Aby uczeń otrzymał ocenę wyższą, musi obok wymagań na daną ocenę opanować wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę niższą.*

DOPUSZCZAJĄCY

- przygotowuje się do lekcji, uzupełnia braki wynikające z absencji
- wypowiada się ustnie na temat sytuacji życiowych, zainteresowań, tekstów kultury, korzystając z pomocy nauczyciela
- redaguje wypowiedzi pisemne na temat, poprawne formalnie, dostosowane do adresata (dotyczy form wypowiedzi omawianych na lekcjach w klasach I-III), stara się nie powtarzać wyrazów w bliskim sąsiedztwie, błędy poprawia przy pomocy nauczyciela
- śledzi tok lekcji oraz wypowiedzi innych w różnych sytuacjach dydaktycznych (wycieczka, muzeum, teatr, film, praca w grupach)
- podejmuje próby uczestniczenia w dyskusji
- stosuje zasady etykiety językowej
- wygłasza z pamięci wskazane fragmenty tekstu
- czyta na poziomie umożliwiającym dosłowne zrozumienie treści różnych tekstów kultury, potrafi odpowiedzieć na pytania dotyczące tekstu
- zna treść lektur (w przypadku obszernych tekstów fragmenty zlecone przez nauczyciela), dostrzega podstawowe wartości takie jak: przyjaźń, wierność, patriotyzm
- odróżnia prawdę od fikcji, kłamstwo od fikcji
- odróżnia prawdę prozę od wiersza, teksty dramatyczne od epickich i lirycznych
- odróżnia fakty od opinii
- rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową
- wskazuje epitet, porównanie i przenośnię
- posługuje się spisem treści
- buduje zdania, wypowiedzi ustne i pisemne komunikatywne pod względem językowym, błędy poprawia z pomocą nauczyciela
- rozpoznaje części mowy (szczególnie odmienne)
- rozpoznaje części zdania (szczególnie orzeczenie)
- potrafi uzupełnić zdania wskazanymi częściami mowy i zdania
- rozróżnia wypowiedzenia (zdanie, równoważnik zdania, zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie, wypowiedzenie wielokrotnie złożone)
- odróżnia zdanie złożone współrzędnie od zdania złożonego podrzędnie
- rozpoznaje zdanie złożone z podrzędnym okolicznikowym, przydawkowym, dopełnieniowym
- uzupełnia zdanie złożone zdaniem podrzędnym wskazanym odpowiednim pytaniem
- stara się poprawnie wyodrębnić części składowe w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym na podstawie wskazanych orzeczeń
- rozpoznaje mowę zależną i niezależną
- przekształca wypowiedzi w mowie niezależnej na mowę zależną według podanego wzoru
- wymienia narządy mowy
- dzieli wyraz na litery, głoski i sylaby - rozpoznaje samogłoski i spółgłoski
- zna zasady podziału głosek na dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe
- rozumie pojęcie akcentu
- wie, że akcent w języku polskim pada na ogół na drugą sylabę od końca
- zna pojęcia: synonim, antonim, wulgaryzm, archaizm, gwara, związek frazeologiczny
- potrafi odróżnić styl potoczny od naukowego i artystycznego
- potrafi wyjaśnić znaczenie niektórych związków frazeologicznych omawianych na lekcjach
- zna podstawowe zasady ortograficzne i interpunkcyjne

DOSTATECZNY

- wypowiadając się ustnie i pisemnie, podejmuje temat, próbując posługiwać się podstawowymi pojęciami i terminami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych
- tworzy spójne pod względem logicznym i składniowym wypowiedzi ustne oraz pisemne (poznawane na lekcjach w klasach I-III), zna zasady organizacji tekstu
- w wypowiedzi ustnej rzadko korzysta z pomocy nauczyciela
- włącza się do rozmowy, dyskusji
- wygłasza z pamięci fragmenty tekstu
- zna treść obowiązujących lektur
- czyta na poziomie dosłownym i przenośnym
- samodzielnie wyszukuje elementy świata przedstawionego oraz potrzebne informacje
- określa nadawcę i adresata wypowiedzi, osobę mówiącą w wierszu
- wskazuje w utworze środki stylistyczne - epitet, porównanie, przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy, pytanie retoryczne
- samodzielnie korzysta z różnych źródeł informacji
- czerpie dodatkowe informacje z przypisu
- redaguje notatkę
- poprawia popełnione błędy językowe, interpunkcyjne i ortograficzne po wskazaniu ich przez nauczyciela

- rozpoznaje części mowy i niektóre ich formy, odróżnia temat fleksyjny od końcówki
- rozpoznaje i tworzy części zdania
- rozpoznaje wypowiedzenia (równoważnik zdania, zdanie bezpodmiotowe, zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania, wypowiedzenie wielokrotnie złożone), potrafi wskazać je w tekście
- rozpoznaje zdania złożone
- tworzy zdania złożone podrzędnie, przekształcając określenia ze zdań pojedynczych
- rozpoznaje zdania złożone z podrzędnym przydawkowym, dopełnieniowym i okolicznikowym oraz nazywa je
- wyodrębnia zdania składowe w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym, wskazuje zdanie główne
- wie, czym jest mowa zależna i niezależna, rozróżnia wypowiedzenie wprowadzane i wprowadzające w mowie niezależnej
- przekształca mowę niezależną w zależną i odwrotnie
- wymienia ruchome i nieruchome narządy mowy
- poprawnie dzieli wyraz na litery, głoski i sylaby
- rozpoznaje sylaby otwarte i zamknięte
- dzieli głoski na dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe
- dostrzega i nazywa niektóre upodobnienia wewnątrzwyrazowe
- poprawnie zaznacza sylaby akcentowane w wyrazach typowych
- rozumie, czym jest treść wyrazu i zakres znaczeniowy wyrazu
- porządkuje wyrazy w kolejności od najwęższego do najszerszego zakresu i odwrotnie
- rozumie niektóre pojęcia z zakresu słownictwa
- stosuje synonimy, homonimy, antonimy
- rozumie i wyjaśnia, w jaki sposób powstają neologizmy
- potrafi zastąpić archaizmy wyrazami współczesnymi oraz wyjaśnić znaczenie niektórych dialektyzmów na podstawie przypisów
- potrafi wymienić gwary (mazowiecka, kaszubska, podhalańska, śląska, mazurska)
- klasyfikuje dany tekst do określonego stylu wypowiedzi
- dostrzega rodzajów związków frazeologicznych omawianych na lekcjach, potrafi wyjaśnić ich dosłowne i przenośne znaczenie
- potrafi stosować podstawowe zasady ortografii i interpunkcji

DOBRY

- wypowiada się samodzielnie ustnie i pisemnie logicznie i spójnie, posługując się podstawowymi pojęciami, terminami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych
- śledzi tok dyskusji, interesuje się wypowiedziami innych, przedstawia swój punkt widzenia
- dokonuje próby głosowej interpretacji tekstu wygłaszanego z pamięci
- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji
- dokładnie zna treść i problematykę lektur omawianych w klasach I-III oraz informacje o autorach (wskazanych przez nauczyciela)
- opowiada treść utworu
- potrafi określić problematykę tekstu, scharakteryzować świat przedstawiony, wyjaśnić motywy postępowania bohaterów, ocenić ich zachowania i postawy, nazwać wartości, wyszukać argumenty do uzasadnienia swojej opinii
- znajduje w tekstach kultury, w tym współczesnej kultury popularnej (filmach, komiksach, piosenkach), nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych, wskazuje przykłady mieszania gatunków
- wyszukuje biograficzne i historyczne aluzje
- wskazuje funkcję użytych w utworze środków stylistycznych takich jak: epitet, porównanie, przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy, pytanie retoryczne, apostrofa, oksymoron
- redaguje notatkę zawierającą istotne informacje wskazane w temacie zajęć, poleceniu nauczyciela
- buduje wypowiedzi, które mogą zawierać nieliczne błędy językowe, ortograficzne, interpunkcyjne
- rozpoznaje, tworzy i poprawnie stosuje części mowy oraz określa ich funkcję w zdaniu
- rozpoznaje, tworzy i poprawnie stosuje części zdania
- rozpoznaje, tworzy i przekształca wypowiedzenia (równoważnik zdania, zdanie bezpodmiotowe, zdanie pojedyncze, zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie, zdanie złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania, wypowiedzenie wielokrotnie złożone), na ogół stosuje właściwą interpunkcję
- przedstawia graficznie różne rodzaje zdań złożonych
- znajduje i poprawia błędy składniowe w konstrukcjach z imiesłowowym równoważnikiem zdania, wyjaśnia, na czym one polegają (zgodność podmiotu, relacja czasowa)
- umie przyporządkować podany wykres wypowiedzenia wielokrotnie złożonego do wybranego zdania
- wyjaśnia pojęcia: mowa niezależna oraz mowa zależna
- poprawnie przekształca mowę niezależną w zależną i odwrotnie
- stosuje mowę niezależną w wypowiedziach pisemnych
- wprowadza cytaty do swoich wypowiedzi pisemnych
- wyjaśnia, jak powstają głoski dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe, twarde i miękkie
- wyjaśnia zgłoskotwórczą i zmiękczejącą funkcję *i* w zależności od pozycji w wyrazie
- potrafi podać bezdźwięczne odpowiedniki głosek dźwięcznych i odwrotnie
- wyjaśnia proces upodobnień wewnątrzwyrazowych i międzywyrazowych oraz zjawisko ubezdźwięcznienia spółgłosek w wygłosie
- poprawnie zaznacza sylaby akcentowane
- określa treść i zakres wyrazu- wyjaśnia pojęcia: znaczenie słotwórcze oraz znaczenie słownikowe
- zna podstawowe pojęcia z zakresu słownictwa (synonim, homonim, antonim, wulgaryzm, eufemizm, neologizm, peryfraz)

- tworzy wyrażenia synonimiczne, antonimiczne, homonimiczne
- redaguje własny tekst, wykorzystując synonimy i antonimy
- rozróżnia i rozpoznaje neologizmy
- wyjaśnia znaczenie neologizmów artystycznych
- próbuje samodzielnie wyjaśnić znaczenie niektórych archaizmów i dialektyzmów
- rozumie zjawisko archaizacji oraz dialektyzacji języka
- podaje niektóre charakterystyczne cechy stylu potocznego, urzędowego, artystycznego, retorycznego, publicystycznego i naukowego
- klasyfikuje związki frazeologiczne (wyrażenia, zwroty, frazy)
- potrafi uzasadnić pisownię wyrazów

BARDZO DOBRY

- podejmuje temat w wypowiedziach ustnych i pisemnych logicznych, spójnych i uporządkowanych, odwołując się do wybranych kontekstów:
 - biograficznych, historycznych, filozoficznych, religijnych, literackich, plastycznych, muzycznych, regionalnych, wykorzystuje pojęcia, terminy, cytaty
- przygotowuje i prezentuje referaty
- uczestniczy w dyskusji, potrafi polemizować z poglądami innych, udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód
- interpretuje głosowo tekst wypowiedziany z pamięci
- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego
- zna szczegółowo problematykę lektur omawianych w klasach I-III oraz istotne informacje o ich autorach
- barwnie opowiada treść utworu
- czyta regularnie, wykorzystując lektury w wypowiedziach ustnych i pisemnych
- czyta krytycznie (wartościuje, rozpoznaje perswazję, manipulację, ewentualne przejawy agresji, nawiązania) i świadomie (przynależność rodzajowa, gatunkowa) różne teksty kultury
- rozpoznaje intencję wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację)
- omawia funkcję użytych w utworze środków stylistycznych
- redaguje samodzielnie twórczą formalnie notatkę
- świadomie wykorzystuje wiedzę językową w tworzeniu wypowiedzi ustnych i pisemnych, rzadko pojawiające się błędy poprawia samodzielnie
- próbuje tworzyć przypisy
- świadomie i celowo posługuje się różnymi rodzajami zdań złożonych
- poprawnie dokonuje analizy składniowej wypowiedzenia wielokrotnie złożonego z wypowiedziami wtrąconymi
- wykorzystuje wiedzę o składni w prawidłowym stosowaniu reguł interpunkcyjnych, stosuje średnik
- wyjaśnia, czym charakteryzuje się mowa zależna i niezależna i określa funkcję stylistyczną mowy niezależnej
- redaguje wypowiedź pisemną z zastosowaniem mowy zależnej oraz niezależnej z zachowaniem właściwej interpunkcji
- trafnie i celowo, poprawnie i w sposób uzasadniony stosuje cytaty w swoich wypowiedziach pisemnych
- omawia proces powstawania głosek z uwzględnieniem budowy narządów mowy
- potrafi poprawnie dokonać uproszczenia grupy spółgłoskowej
- zna zasady akcentowania w języku polskim
- świadomie i celowo stosuje różne wyrazy o bogatszej lub uboższej treści oraz o szerszym lub węższym zakresie znaczeniowym w zależności od intencji
- świadomie wykorzystuje synonimy i antonimy do wzbogacenia swoich wypowiedzi
- ocenia przydatność zapożyczeń
- wyjaśnia funkcję neologizmów artystycznych
- próbuje archaizować język niektórych swoich wypowiedzi
- potrafi na podstawie kontekstu znaleźć współczesne znaczenie niektórych archaizmów
- potrafi przełożyć dialektyzmy na język literacki
- potrafi wyjaśnić podać wyznaczniki wybranych stylów (styl potoczny, urzędowy, artystyczny, retoryczny, publicystyczny i naukowy)
- wyjaśnia różnicę między frazą, zwrotem i wyrażeniem
- stosuje poprawny zapis ortograficzny

CELUJĄCY

- opanował całość wiedzy programowej i nabył wymagane umiejętności
- samodzielnie poznaje pozaprogramowe teksty kultury /literatura piękna, popularnonaukowa, malarstwo, film, teatr, muzyka, itp. i wykorzystuje je w wypowiedziach ustnych i pisemnych, jego wypowiedzi są zgodne z regułami systemu języka, dojrzałe, oryginalne
- śledzi aktualne wydarzenia kulturalne, dokumentuje je, prezentuje w klasie i w szkole
- podejmuje samodzielne próby tworzenia utworów literackich
- poszerza swoją wiedzę poprzez udział w Małopolskim Konkursie z Języka Polskiego dla gimnazjalistów lub innych konkursach

- proponowanych przez nauczyciela, osiągając wysokie wyniki
- realizuje samodzielnie lub w zespole projekt związany z określonym zagadnieniem, wykazując się oryginalnością i stosowaniem różnorodnych technik

VII. Informowanie uczniów i rodziców o osiągnięciach ucznia:

1. nauczyciel – uczeń:

- nauczyciel przekazuje uczniowi informację o otrzymanej ocenie ustnie lub wpisując ją do zeszytu.

2. nauczyciel – rodzic:

- rodzic ma prawo uzyskać informacje o postępach dziecka podczas zebrań, indywidualnych konsultacji, dni otwartych,
- rodzic ma prawo do wglądu do prac klasowych swojego dziecka, które są przechowywane w szkole
- nie ma możliwości kserowania prac ucznia.

